

му світі вітчизняні школи з математики, фізики, хімії, біології та медицини.

Починаючи з 1991 р., академічна наука Казахстану зазнала значних змін. За ці роки у нашій академії наук тричі відбувалися реорганізації та структурні перебудови. Від 2003 року НАН РК є республіканським громадським об'єднанням, а її статут багато в чому збігається зі статутом Французької академії наук. Нагадаю, що казахстанська Конституція теж багато в чому схожа на французьку, оскільки в її розробленні брали участь фахівці з Франції. НАН РК активно задіяна у визначенні пріоритетних напрямів розвитку науки в республіці в рамках ВНТК. Його очолює прем'єр-міністр, який готує для представлення главі держави щорічну Національну доповідь з науки, пропа-

гує наукові досягнення шляхом друку академічних видань (8 наукових часописів), сприяє розвитку міжнародного наукового співробітництва й інноваційної діяльності, бере участь у здійсненні наукової експертизи з фундаментальних досліджень. Запроваджена цього року конституційна реформа відкриває перед НАН РК нові перспективи, оскільки тепер уряд може адресно фінансувати Академію наук.

Міжнародний симпозіум, що проводить НАН України за підтримки ЮНЕСКО, є своєчасним і актуальним. Він допомагає інтегрувати науку й освіту за нових умов, виступаючи логічним продовженням сталих традиційних зв'язків між науковими школами вищих навчальних закладів і академіями наук наших країн.

НАУКА ТА ОСВІТА: ІНТЕГРАЦІЯ АБО ГАРМОНІЗАЦІЯ

Доповідь президента НАН Азербайджану

академіка НАН Азербайджану МАХМУДА КЕРИМ ОГЛУ КЕРИМОВА

Можливо, те, про що я вам доповім, не зовсім збігається із загальним лейтмотивом симпозіуму. Але це моя особиста думка, якою я хотів би з вами поділитися. Розбудова сучасного суспільства знань сьогодні, як ніколи, передбачає високий рівень розвитку науки й освіти будь-якої держави. Абсолютно очевидно, що ці дві компоненти є основною рушійною силою держави, визначають її стійкий розвиток і рівень конкурентоспроможності у світі. Тому останнім часом обговорення проблем організації, взаємодії та функціонування науки й освіти має широкий резонанс з огляду на їхню роль у суспільстві. При цьому констатують, що для забезпечення високої якості освіти і притоку в науку талановитої молоді необхідно забезпечити органічну єдність наукової і освітньої сфер. Іншими словами, необ-

хідна інтеграція науки й освіти. Вона є темою багатьох дискусій, хоча її іноді надмірно драматизують і розглядають як панацею у розв'язанні всіх проблем, що стоять перед наукою та освітою. Чому в минулому, коли і з наукою, і з освітою все було гаразд, питання про їх інтеграцію ніколи не виникало, а зв'язки науки з освітою формувалися самі по собі без зайвої метушні як цілком закономірний процес, необхідний для нормального існування і розвитку як науки, так і освіти. Чи не лукавимо ми, розмірковуючи сьогодні про їх інтеграцію, чудово усвідомлюючи, що слово інтеграція звичайною мовою означає просто об'єднання. При цьому багато хто і не приховує свій намір під виглядом інтеграції об'єднати науку і вищу освіту в єдиний комплекс, пропонуючи примітивні схеми передачі академічних

інститутів університетам, вважаючи, що цим самим можна буде досягти поставленої мети — отримати об'єднання науково-освітньої системи.

Напевно, немає необхідності говорити про те, що подібна схема настільки ж шкідлива, наскільки й даремна. Подібна передача жодним чином не сприяє поліпшенню освітнього процесу і може остаточно занепасти академічну науку, довести її до рівня демонстраційних студентських лабораторних занять. Вважаю, що інтегрувати передовсім слід логічно взаємозв'язані системи початкової, середньої і вищої освіти, щоб забезпечити безперервність освітнього процесу і підготовку кваліфікованих кадрів для всіх галузей економіки, культури, політики тощо.

Після здобуття вищої освіти перед випускниками залишається так звана свобода вибору, і не секрет, що не більше ніж 5% випускників вишів ідуть у науку і назажди в ній залишаються. Чи доцільно через цю малу частку перспективних для наукової діяльності студентів акцентувати проблему інтеграції. Іншими словами, чи варто «зводити гору, щоб вона народила мишу», і кому це треба: урядовцям, котрі проповідують західну модель реалізації науки, владі, яка здійснює реформи заради реформ, або народним обранцям, котрі дбають про економію бюджету? Очевидно, що прерогатива у визначенні доцільності, ступеня і механізму інтеграції науки і вищої освіти повинна належати науковій спільноті. При цьому ніхто не заперечує виняткової важливості зміцнення зв'язків між вищими навчальними закладами і науково-дослідними інститутами, посилення кооперації між ученими університетів і академічних установ, широкого залучення студентів університетів до дослідницької діяльності і вчених до освітнього процесу. Але реалізовувати все це слід обережно, гармонійно вибудовую-

чи відносини між системами вищої освіти і науки. В цьому сенсі інтеграція доцільна і доречно говорити про гармонізацію відносин, у результаті якої у виграші залишаться як наука, так і освіта.

Напевно, зайве перераховувати всі елементи такої гармонізації, попередні доповідачі достатньо ґрунтовно на конкретних прикладах показали, як це можна робити, оскільки в основі цього лежить єдиний принцип ефективної взаємодії сфери науки і сфери освіти. Тобто тут можливі різні механізми: створення кафедр, факультетів в академічних інститутах або університетах, науково-дослідних лабораторій в університетах, спільні вчені наради, практики, дослідження, центри колективного користування. Саме завдяки ефективній і гармонійній взаємодії обох сфер стане можливим без зайвих реорганізацій і взаємних перешкод домогтися якісних перетворень у науці та освіті. А найголовніше, незалежно від термінології, поки науковцю не буде повернений його авторитет, поки наука не стане для молоді привабливішим видом діяльності, як у моральному, так і в матеріальному аспекті, поки не буде достатньої державної підтримки науки — ні інтеграція, ні гармонізація не виправдають покладених на них надій, і наші країни будуть приречені на безнадійне відставання у сьогоднішньому світі високих технологій.

Азербайджан — пострадянська країна, де поки що Академія наук і Міністерство освіти діють самостійно, тобто Академія не підкоряється Міністерству, але це не виключає активної взаємодії між установами Академії і вишами. У нас зараз готують проект державної програми інтеграції науки й освіти, і я є членом відповідної комісії. Тобто у будь-якому випадку цей процес неминучий, але те, про що я доповів, це предмет для дискусії і моя особиста думка.